

Procés de participació per la construcció del Pacte de Barcelona per a la Salvaguarda dels drets humans a la ciutat

Sessió 4: Revisió de drets ja continguts a la Carta

Ajuntament de Barcelona

Informe de resultats

24 de maig de 2024

Índex

1- Presentació	3
2- Organització de la trobada	4
3- Síntesi de resultats	5
3.1 Habitatge, serveis socials i espai públic	5
3.2 Treball, cultura i esports	10

1- Presentació

L'Ajuntament de Barcelona inicia un procés de construcció col·lectiva d'un gran Pacte de ciutat per a la salvaguarda dels drets humans a Barcelona, un projecte que busca arribar a nous acords entre tots els sectors de la ciutat per afrontar els seus grans reptes sense deixar ningú enrere.

Les transformacions econòmiques, socials i ambientals que ha viscut la nostra ciutat els darrers anys requereixen d'un exercici de revisió del model de garantia de drets: quins drets s'estan perdent, quins nous drets haurien de ser reconeguts, quins deures comporten tots ells i quines són les obligacions que les administracions i governs haurien d'assegurar.

Un dels principals instruments dels quals disposa l'Ajuntament de Barcelona en aquest àmbit és la Carta de Drets i Deures de Barcelona, una Ordenança aprovada l'any 2010 amb l'objectiu de promoure un avenç en l'assoliment de drets i el compliment de deures per part de les persones que viuen a Barcelona. Després de 14 anys de vigència, l'Ajuntament de Barcelona impulsa ara un procés d'actualització del seu contingut, amb la voluntat d'adequar-lo a la nova realitat i les necessitats actuals de la ciutat i el món, preparant-nos pels propers quinze anys.

La renovació de la Carta anirà acompanyada del disseny i implementació d'un Pla d'acció de salvaguarda dels drets humans a la ciutat, que es dissenyarà conjuntament amb la societat civil, i que servirà de guia per a les polítiques de drets humans que han d'implementar-se a la ciutat.

En el marc d'aquestes accions, s'ha obert un procés de participació amb ciutadania i agents socials i econòmics per rebre aportacions i propostes de canvi, esmena o incorporació de nous elements a l'actual Carta, i que serveixin també de guia per al futur Pla.

El passat 24 de maig va tenir lloc al Museu d'història de Barcelona una trobada monogràfica amb agents socials per debatre entorn els drets ja continguts a la Carta. Els resultats d'aquesta sessió es recullen a continuació.

2- Organització de la trobada

Els objectius de la trobada eren obrir un debat i reflexió amb agents i entitats convidades relacionades amb el Pacte de Barcelona per la salvaguarda dels drets humans a la ciutat i recollir aportacions entorn als drets ja con tinguts a la carta:

- Habitatge, serveis socials i espai públic
- Treball, cultura i esports

Per això es van organitzar dues 2 taules temàtiques amb l'estructura següent:

- Benvinguda i presentació del procés a càrrec de Anabel Rodriguez cap del Departament de Drets Humans de l'Ajuntament de Barcelona
- Primera taula rodona
 - Habitatge, serveis socials i espai públic
- Pausa-cafè
- Segona taula rodona
 - Treball, cultura i esports
- Tancament de la sessió

3- Síntesi de resultats

3.1 Habitatge, serveis socials i espai públic

La Taula es va iniciar amb unes ponències de context a càrrec de

- Carme Trilla, presidenta de la Fundació Hàbitat 3
- Maria Bohigas, arquitecta en cap de l'Ajuntament de Barcelona
- Susana Roig, vicepresidenta de la Taula del Tercer Sector

Elements clau per a la reflexió apuntats a les ponències

- Les referències sobre el dret a l'habitatge de la Carta del 2010 són plenament vigents però, degut a que van ser fetes en un context de crisi financera i d'habitatge en el que no es van assignar recursos ni impulsar polítiques d'habitatge potents, cal actualitzar-les per atendre les noves necessitats del context actual, molt marcades per una dificultat molt gran d'accés a l'habitatge.
- En aquest nou context hi ha alguns elements clau a tenir en compte:
 - Fer efectiu el dret subjectiu a l'habitatge, especialment per a les persones més vulnerables, en la línia del que s'està fent a Euskadi o Escòcia.
 - Evitar els desnonaments, treballant des d'una aproximació preventiva, tant mitjançant una modificació de la legislació com fent concertació amb els propietaris en casos de lloguer.
 - Revertir l'envelliment de la ciutat per la gran dificultat d'accés a l'habitatge per part del jovent. Caldria treballar amb els propietaris per buscar fórmules que els donin seguretat i facilitin l'accés a l'habitatge dels i les joves.
 - Evitar la gentrificació, que expulsa dels baris a famílies, joves...
- Importància de canviar la concepció de l'espai públic com a una resta (leftover), com allò que queda entre els edificis, i passar a destacar el seu valor com un element clau de la ciutat.
- Cal revisar l'espai públic, com està dissenyat i com s'utilitza, per reduir la desigualtats que s'hi produeixen. En aquest sentit la ciutat ha apostat per tal que la qualitat de l'espai públic sigui igual en tots els barris i districtes.
- És important revisar i millorar l'accessibilitat de l'espai públic per als diversos perfils i col·lectius de la ciutat, donat que a vegades es pensen espais públics per a alguns col·lectius mentre altres queden més oblidats. Donat que la

societat és més diversa i heterogènia que mai, és important combinar espais públics d'ús més transversal i altres de més específics.

- Cal posar l'èmfasi tant en els drets com en els deures de tots els veïns i veïnes en relació a l'espai públic per aconseguir que sigui un espai públic que pugui ser gaudit per part de tothom. Això implica una responsabilitat compartida tant en l'ús de l'espai com en el seu manteniment i cura.
- El canvi climàtic és un element clau que s'ha de tenir en compte en relació amb l'espai públic. Hi ha aspectes del canvi climàtic que no són modificables i als que l'espai públic s'hi ha d'adaptar, però n'hi ha altres que si són mitigables i l'espai públic hi pot contribuir.
- En un context de fort encariment de l'energia i d'augment de la despesa energètica i de canvi climàtic, amb un impacte important en el confort i la salut de les persones, és important incorporar la pobresa energètica i el dret d'accés a l'energia.
- Vivim un context de cronificació de la pobresa, malgrat totes les polítiques que s'han impulsat per combatre-ho. En el que cal treballar per un accés més igualitari als recursos existents per atendre aquestes situacions. I un primer element clau és com fer arribar la informació a qui ho necessita, doncs sense exercici els drets no es realitzen.
- És important promoure un model de servei centrat en la persona. Amb una administració més amable, més acollidora, que acompanyi, que sigui més flexible, que no revicimitzi a les persones més vulnerables.
- Cal posar en valor la dimensió comunitària en els serveis socials. Aquests han viscut una etapa més assistencialista i més centrada en la persona i cal evolucionar cap a una mirada més comunitària, en la que la comunitat també sigui subjecte de drets i deures.
- Promoure un model de ciutat que doni més importància a la col·laboració públic-social. El tercer sector ha de ser reconegut com un agent multiplicador de les polítiques, amb alta capacitat de detecció i de canalització de la solidaritat i dels recursos.
- Importància d'avaluar i innovar per fer les coses millor i tenir un major impacte en les nostres accions.
- Finalment, es posa l'èmfasi en la necessitat de revisar la terminologia i, sobretot, consensuar-la per tal que tots i totes utilitzem els mateixos conceptes per designar les mateixes coses i evitar malentesos.

Aportacions dels i les participants

HABITATGE

- **Actualitzar la mirada i el llenguatge de la Carta**

Es proposa actualitzar la mirada de la Carta de manera que incorpori una mirada interseccional, i es llegeixi en funció de la normativa existent. També seria necessari revisar i actualitzar el llenguatge que es fa servir i incorporar un glossari que aclareixi a què ens referim en cada cas (per exemple el concepte de veí o veïna, ciutadà, etc). En aquesta revisió també caldria tenir en compte que determinades polítiques com per exemple les vinculades a l'habitatge han de tenir una dimensió metropolitana i connexió amb referències internacionals.

- **L'habitatge com un dret subjectiu**

Cal reconèixer l'habitatge com un dret subjectiu de les persones i fer referència explícita al tema dels desnonaments. En aquest marc també caldria establir mesures per evitar l'especulació en l'àmbit de l'habitatge així com combatre les actuacions contràries al dret a l'habitatge; (pisos buits, turístics, mal ús de l' HPO). Es necessari aconseguir regular el preu just de l'habitatge i revertir la normalització de l'habitatge com un actiu econòmic.

- **Posar en marxa mecanismes per garantir l'accés a l'habitatge i evitar les discriminacions**

Activar més mecanismes per fer efectiu l'accés a l'habitatge, per exemple amb persones d'origen divers i establir un sistema d'indicadors i avaluació que permeti conèixer els perfils dels compradors/llogaters. Cal treballar per evitar que hi hagi situacions de discriminació per racisme, discapacitat, gènere...

- **Habitatge i envelliment**

Garantir el dret a l'habitatge digne i assequible en totes les etapes de la vida especialment amb les persones grans.

- **Mecanismes de mediació**

Ampliar les estratègies de mediació més enllà del lloguer social. Cal enfortir i fer amables les mediacions en habitatge sobre tot amb persones d'origen divers (*el teu nom és la clau*)

- **Ampliar l' oferta d'habitatge**

L'ajuntament hauria d'actuar com una gran immobiliària i generar un parc públic d'habitatge que s'adapti a allò que la gent pot pagar. Per això cal impulsar polítiques d'habitatge per l'increment del parc públic de lloguer i fer que les bosses de lloguer social siguin més àgils.

- **Vetllar pel manteniment i la seguretat del parc edificat envellit**

Potenciar la rehabilitació integral amb criteris bioclimàtics per reduir la demanda d'energia i cercar estratègies de fiscalitat justa per fomentar el manteniment i la rehabilitació i la millora de l'habitabilitat.

- **Actuar amb el habitatges turístics**

Revisar els criteris i taxes dels pisos turístics per fer-los habitatges temporals

- **Potenciar els mecanismes de col·laboració**

Potenciar els processos de col·laboració públic i comunitaris de manera que per exemple es pugui habilitar un lloc on puguis anar si no es compleix la llei. També cal potenciar el cooperativisme i les fórmules de cohabitatge.

Impulsar un manual de bones pràctiques immobiliàries i fixar un segell de respecte i qualitat amb la Carta de drets.

- **Coordinació interadministrativa**

Millorar les comunicacions entre administracions per protegir l'habitatge i fugir d'una mirada exclusivament local.

ESPAI PUBLIC

- **Fer una definició compartida d'espai públic**

La Carta hauria d'incorporar una definició de l'espai públic compartida, que li doni més protagonisme i que no posi l'accent només en la seguretat sinó en la dimensió de gaudi.

- **Incorporar referència al canvi climàtic**

Incorporar el canvi climàtic per garantir el dret al confort tèrmic en l'espai públic de la ciutat. La ciutat en el seu conjunt ha de ser un refugi climàtic i per tant cal fer una menció al paper que juga l'espai públic per adaptar-se a l'emergència climàtica (espai amb ombra, paviment drenant, etc)

- **Participació en el disseny**

Cal reconèixer i garantir el dret de la ciutadania a la participació en processos de disseny i desenvolupament de la ciutat. El disseny de l'espai públic s'ha de fer comptant amb la ciutadania i els agents de l'entorn. L'Ajuntament ha de pensar l'espai públic amb criteris de sostenibilitat i treballar-ho amb agents comunitaris , altres departaments o espais estables com ara el Consell de ciutat. A banda del dret d'ela ciutadania a participar caldria establir el deure de l'administració a recollir i tenir en compte la participació de la ciutadania en els processos de disseny i desenvolupament de la ciutat.

- **Dret de la comunitat a l'espai públic i a uns entorns amables**

L'espai públic ha de ser accessible, amable, segur, amb fonts, ombres, sense elements arquitectònics discriminatoris etc,.. Cal incloure el concepte de seguretat subjectiva més enllà de l'objectiva i mantenir llocs nets i ser conscients de les zones més insegures. També cal facilitar l'accés a l'espai públic per activitats culturals i socials com a motor de cohesió. De la mateixa manera cal incidir en l'educació amb relació amb la cura de l'espai públic.

- **Convivència i compatibilitats d'usos**

Cal fer un control d'aquells usos privats de l'espai públic com ara el control de terrasses en contraposició al gaudi de l'espai públic així com treballar la convivència de les persones i els gossos.

- **Dret a la mobilitat**

El dret a la mobilitat de tothom independentment de la seva edat, condició social, econòmica o física i impulsar mesures per descarbonitzar el transport i l'edificació

SERVEIS SOCIALS

- **Cultura de drets**

Incloure en el preàmbul una referència al dret a conèixer els drets i la cultura de drets.

- **Atenció personalitzada**

Dret a tenir una atenció personalitzada a totes les etapes de la vida i als serveis socials públics i privats. Garantir el dret a l'accés a la informació i l'acompanyament integral per part de l'administració als serveis públics i fer un treball transversal i integrat i posant la persona al centre.

- **Persones en situació de sensellarisme**

Accés serveis socials de persones en situació de sensellarisme i posar la persona al centre

- **Dret a l'energia**

Incloure el dret a l'energia i als subministraments bàsics i afegir pobresa energètica i pobresa informàtica que provoca una pèrdua d'accessibilitat.

- **Simplificar els tràmits**

Simplificar i fer amables totes les gestions administratives com ara treure la cita prèvia en les oficines municipals. Impulsar processos de formació del personal i augmentar els professionals de SS d'origen cultural divers amb mirada feminista.

3.2 Treball, cultura i esports

La Taula es va iniciar amb unes ponències de context a càrrec de

- Sònia Gainza, directora d'Apropa Cultura
- Eduard Rojo, catedràtic de Dret del Treball i de la Seguretat Social (UAB)
- Mercè Jofra, cap de departament de promoció esportiva (Institut Barcelona Esports).

Elements clau per a la reflexió apuntats a les ponències

- Cal avançar en l'exercici del dret a la cultura, partint del que ja estableix l'ONU en la Declaració dels Drets Humans en relació a que tota persona té dret a prendre part lliurement de la vida cultural de la comunitat i a gaudir de les arts.
- En aquesta línia de facilitar l'accés a la cultura, el programa Apropa Cultura té una llarga trajectòria d'apropar la cultura a les persones en situacions vulnerables. Aquest accés a la cultura ha demostrat que té importants beneficis a niell de benestar emocional, d'identitat i sentiment de formar part, de recuperació, de creació de vincles, etc...
- Per avançar en aquest accés a la cultura més igualitari cal identificar i treballar les barreres interseccionals que hi pugin haver (gènere, edat, lloc de residència...) i desenvolupar polítiques específiques de reconeixement dels drets culturals.
- Cal fomentar un accés a la programació cultural en condicions d'igualtat i això vol dir abordar el preu o cost d'accés. En aquest sentit cal aprofitar les mesures existents que afavoreixen un accés igualitari (carnets, descomptes, exempcions...) i promoure'n de noves per arribar a persones amb situacions de vulnerabilitat que potser no estiguin sent detectades o ateses.
- Aquestes polítiques per facilitar l'accés haurien d'incloure no només els espais i la programació de titularitat pública sinó tota aquella oferta que rebi suport o finançament públic.
- Cal potenciar el protagonisme de la ciutadania en les pràctiques culturals amb un paper actiu en la creació. Per fer-ho calen polítiques proactives específiques.
- Apostar per la cultura de proximitat i reconèixer la diversitat tant de pràctiques culturals com d'agents. I això passa per descentralitzar la cultura per portar-la més enllà dels espais més formals i apropar-la a espais més quotidians i propers (hospitals, residències de gent gran, espai públic...).
- L'accés al mercat laboral té molt a veure amb la formació de la població, i cal tenir present que un dels reptes més importants és com millorar la formació de la població i com canalitzar l'accés al mercat laboral de les persones amb estudis bàsics.
- Hi ha molts aspectes a millorar en relació als drets vinculats al treball: la conciliació de la vida personal i laboral, la promoció d'una ocupació de

qualitat, combatre la precarietat, l'aplicació de clàusules socials, l'ús correcte de les tecnologies de la informació i dret a la desconnexió, etc.

- En l'àmbit de l'esport és important tenir en compte tota la normativa que hi té relació i que és posterior a l'elaboració de l'anterior Carta, com la Ley del Deporte, la LOPIVI, etc. però també les directrius de la OMS sobre activitat física i contra el sedentarisme.
- És fonamental prendre consciència de la importància de l'esport i l'activitat física, i en aquest sentit la pandèmia ha ajudat bastant. Alguns aspectes clau a tenir en compte en relació a l'esport i l'activitat física són:
 - Reconèixer l'esport i l'activitat física com un dret i una activitat essencial.
 - Reconèixer el seu valor i aportació a la salut física, emocional, relacional i al desenvolupament personal.
 - Reconèixer la seva contribució a la millora de la qualitat de vida i dels hàbits i estils de vida saludables, especialment important si és treballa des de la infància.
 - Reconèixer la seva tasca de transmissió de valors.
 - Facilitar l'accés a la pràctica esportiva amb seguretat i igualtat efectiva al llarg de la vida.
 - Promoure l'ús d'espais esportius, espais públics i instal·lacions esportives de centres escolars i altres.

Aportacions dels i les participants

TREBALL

- **Criteris en les licitacions i contractes**

Garantir que les licitacions tinguin en compte criteris de qualitat i no tant de preu i incloure a les condicions dels plecs el respecte a la Carta de drets humans i a garantir els respecte als drets laborals, per exemple amb una declaració responsable. Garantir l'aplicació de clàusules socials en totes les contractacions públiques i per exemple posar clàusules de salaris o convenis que no estiguin precaritzats, o fixar l'obligatorietat de comptar amb personal divers a les OAC.

- **Modificacions a l'article 17**

Incloure el concepte "accedir" abans de la menció al desenvolupament i incloure la menció a les bones pràctiques dels oficis (Art 17.1)

- **Diversitat i dret al treball**

Redefinir la carta d'acord amb la nova realitat. Cal parlar d'ocupació de qualitat i d'igualtat salarial, conciliació, segregació horitzontal i sostres de vidre i incorporar la visió interseccional en totes les polítiques d'ocupació. Així mateix activar mecanismes per fer efectiu el dret al treball per joves, origen cultural divers, discapacitats i que per exemple persones d'origen divers puguin treballar a l'administració.

- **Participació entitats**

Dins dels òrgans encarregats de fomentar l'ocupació s'hauria de fomentar la participació d'entitats.

- **Reconeixement de les Cures**

Necessitat de reconeixement al treball de cures i dret a que siguin prioritzats els serveis de cures

- **Dret a la seguretat en el treball**

Dret a tenir un treball lliure d'agressions sexuals o per raons de gènere així com mesures per reduir riscos a la feines, nocturnitat, etc.

- **Avaluació**

Establir indicadors de seguiment i auditories de la qualitat de la contractació

CULTURA

- **Drets culturals**

Emmarcar els drets culturals a partir dels acords ja signats com ara la Carta de Roma i reconèixer el dret a la identitat cultural i a la diversitat cultural

- **Cultura oberta i diversa**

La cultura ha de ser oberta, transversal, diversa, antiracista i feminista. Cal facilitar l'accés a un ampli ventall d'actius culturals (per infants, joves, adults, persones grans, etc) i donar facilitats a tots els equips que gestionen equipaments públics o privats.

Cal garantir l'accés a la cultura amb mirada intercultural i interseccional i afavorir la conciliació.

- **Suport la creació**

L'ajuntament ha de promoure el dret a la cultura, donar a conèixer el que hi ha i donar suport a la creació. El dret a la cultura no és només a rebre-la sinó també a fer-la. Cal entendre l'accés a la cultura com un tot, i per tant cal fer suport a la creació, producció i recerca cultural.

- **Comunitat**

El subjecte de dret no ha de ser només la persona sinó també la comunitat, cal crear espais culturals primaris a la comunitat i reforçar el reconeixement del espais culturals.

- **Educar hàbits culturals**

Promoure activitats culturals a escoles sobre tot de petits. Cultura i educació han d'anar juntes.

- **Drets lingüístics**

Promoure les llengües existents a la ciutat, posar en valor la diversitat lingüística i fonamentar el reconeixement de llengües com a mitjà per contribuir a la cohesió social.

- **Cultura popular i pràctiques artístiques**

Voluntat de reconeixement a les diferents expressions de cultura popular amb mirada intercultural (festivitats, calendari local, etc) i reconeixement de totes les pràctiques i disciplines artístiques.

- **Indicadors d'avaluació**

Fixar uns indicadors i mesurar l'accés real a la cultura.

- **Combatre la precarietat laboral en l'àmbit cultural**

Prendre mesures contra la precarietat laboral en el món cultural i dignificar el conveni del lleure. L'ajuntament hauria de mediar en els convenis públics.

- **Accés als residents de la ciutat**

Impulsar una política pública que faciliti l'accés a equipaments o activitats culturals de manera gratuïta o bonificada als residents de la ciutat.

ESPORTS

- **Incorporar específicament el dret a l'esport**

Incorporar el dret a l'esport amb mirada feminista , LGTBIQ+ i acompanyar els clubs i entitats esportives. Reconèixer el dret a l'accés a l'esport en espais lliures de violència, discriminació i incitació a l'odi així com el dret a gaudir d'activitats esportives amb preus adequats (accés a totes les edats i necessitats).

- **Participació**

Reforçar el paper dels Consell sectorials , dotar-los d'eines i recursos perquè les propostes que fan puguin incidir de forma real en les polítiques públiques; amb retorns i respostes motivades. Reforçar el dret de la ciutadania a l'associacionisme esportiu.

- **Protocols de detecció d'abusos**

Incorporar protocols d'abusos en els equipaments i clubs esportius.

- **Formació del personal**

Educació i formació en diversitat i drets a les persones treballadores dels equipaments públics i privats

- **Extraescolars inclusives**

Garantir que l'oferta d'activitats extraescolars culturals i esportives són inclusives i accessibles per tothom

- **Dona i esport**

Repensar els espais esportius i promoure espais per dones que volen fer esport.

- **Esports minoritaris**

Reconèixer i promoure els esports minoritaris.

- **Cessió d'espais**

Facilitar la cessió d'espais per entitats que puguin fer activitats esportives.

- **Seguiment**

Fer seguiment municipal del compliment dels drets i revisar si les polítiques públiques estan treballant en aquesta línia.